

Sauvageot díszdoktorrá avatása, Eötvös-kollégium jubileuma, múzeum francia kiállítása. Állítólag Sauvageot-n kívül Joxe, Baillou is Budapestre jönnének. Kérem Külügyminisztériumban kérdéseket, dátumokat összegezgetetni, informálódni, novemberre halasztás érdekelteknek megfelelő-e. Javaslatozt kérek, mely francia személyiségek volnának magyar kormánytól hivatalos vendégként meghívandók. Sauvageot-val követ úr lehetőleg személyesen beszéljen.

KÜM irattára. Párizsi táviratok (eredeti tisztázat)

344. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. október 17.)

1947. október 15-én délután 18 óra tájban a párizsi préfecture de police¹ felhívott bennünket és megkérdezte, vajon van-e tudomásunk „a magyar nemzetgyűlés elnökének” Párizsba érkezéséről. Közöltük vele, hogy Nagy Imre, a magyar nemzetgyűlés elnöke Budapesten tartózkodik, és tudtunkkal a közeljövőben nem szándékozik Párizsba látogatni. A préfecture de police erre közölte, hogy nem Nagy Imréről, hanem Varga Béláról van szó. „Nem hisszük, hogy Varga Béla a követséget értesítené Párizsba érkezéséről” - mondtuk -, „mert hiszen illegálisan, titokban hagyta el Magyarországot, és őt a magyar demokrácia áruháznak tekinti.” Az érdeklődő csodálkozását fejezte ki és megköszönte az információt.

Ezzel kapcsolatban megjegyezzük, hogy a Mikes Imre szerkesztésében megjelenő „Nyugati Hírnök” című nyomatos 3 héttel ezelőtt „egy magas állami méltóságot viselő magyar politikus”-tól cikket közölt azzal, hogy az illető nemrég érkezett Franciaországba, és egyelőre nem kívánja kilétét felfedni. Nyilván Varga Béláról van szó.

MOL. XIX-J-1-k 38. doboz 20/f. (eredeti)

¹ Rendőrfőnökség (francia).

345. P. KÁROLYI ERZSÉBET KÁROLYI MIHÁLYNÉHOZ

(Bayrisch Zell, 1947. október 17.)

Kedves Katusom!

Nagyon váratlan és szokatlan öröm ért ma, amikor jó leveledet kézhez kaptam!¹ Tudom, milyen nehezen írsz, hiszen még Éva is panaszkodik, hogy oly ritkán kap hírt tőletek! Annál nagyobbra veszem, és hálás vagyok, hogy írtál. Biztonság kedvéért Évának küldöm e leveletem. Ő inkább tudni fogja, mikor hol vagy. Nagyon jól esik, hogy Bp.-re és Párizsba is hívsz,² bizony szeretnék veletek megint valahol találkozni, de Magyarországtól most félek, félek a viszontlátás emótióitól! Annyira megváltozott ott minden számomra, régi kedves otthonunk szétdőlvén, megsemmisülve, gyermekeim távol - nincsen már „home”³ ott, és ez túlságosan fájna nekem. És azután attól is tartanék, hogy onnan most nem tudnék ide visszajönni gyermekeim, unokáimhoz! Ők - ragaszkodó szeretetük, gyengéd gondoskodásuk a nehéz, nagyon nehéz körülmények közt is - tartják még a lelket bennem, minden koplalás dacára. Talán később, kissé normálisabb körülmények közt - ha egyáltalában erre számítani lehet? - találkozhatnánk Párizsban. Az nekem innen elérhetőbb is. Egyelőre szörnyen nehéz innen kijutni! Ösmerek embereket, kik-

nek kitűnő protekciójuk van - angol honpolgár rokonaik, önálló vagyonuk Angliában is, politikailag „unbelastet”-ek⁴ - és mégis évekig próbálnak kijutni, íába. Azért nagyon kételkedem, hogy Syskó eljut Évához, bármennyire kívánja azt.⁵ Ő is, Éva is. Syskó nyakig van Németországtól, oly idegennek érzi magát itt, mintha egy csepp német vére sem volna. Ő biztosan igyekezni fog, és minthogy fiatal, ügyes, talpraesett, és jó amerikai ösmerősei vannak, talán, talán sikerülni fog neki. Évának is kívánom ezt a segítséget, mert nem lehet kicsiség 3 kis gyermeket egyedül ellátni, az egyiket szoptatni, a házat valahogy rendben tartani, a családnak főzni stb., stb. Mondhatom, bámulom, hogy egyáltalában ezt valahogy is keresztülviszi. Nagyon hálás vagyok neki a sok csomag küldéséért és meghatóan kedves leveleiért! Oly jól estek nekem ezek, mert meleg jó szívéből eredtek. Georgie esküvője IX. 24-én megvolt, nagyon szerény keretek közt persze. De örültem, hogy el tudtam arra menni, habár minden utazás - itt Németországban - költséges halandónak szörnyű, a zsúfolt, pontatlanul járó, rossz vonatok miatt. Georgieék Jettingenben maradnak, ahol György⁶ egy játékgyárban fog dolgozni, míg felesége eddigi munkáját folytatja ott. Nagyon szerény viszonyok közt lesznek. Még 1 közös szobát sem tudtak eddig maguknak szerezni! Azt reménylik, hogy tavasszal talán kiuthatnak külföldre...⁷

Sokkal kevesebb fűtőanyagunk lesz a télen, mint múlt évben, pedig Mihály tudja, hogy akkor is spórolnunk kellett.⁸ Ezek mind komoly és kemény problémák ma! Azért érteni fogod, hogy *minden* ételiszak-küldemény, még a legkisebb is, kimondhatatlan jótétemény!! A minap egy ösmeretlen feladótól kaptam a Schweizből egy kis csomag „Suppenwürfel”-t,⁹ semmi mást, de boldog voltam fölötte. Svédországból 2 csomagot kaptam Teleki Baba leányától, de azt hiszem, a pénzt hozzá Mihály adta, legalább Juliette leveléből azt vettem ki. Schweizből pedig egy magyar ügyvéd „bon”-okat küldött egy iteni ételiszak depot-hoz címezve, de 4 hónap telt el azóta,, és most sem sikerült ezen ún. Tracona Rt.-től valamit kipréselni - más küldeményt ez évben nem kaptam. A minap írtam Mihálynak Párizsba,¹⁰ kértem őt, hogy küldjön nekem egy pár varróholmit, szappant stb. - kis dolgokat, amelyeket azonban itt semmi áron sem lehet kapni. Maholnap egészen rongyokban fogunk járni és még javítani sem lehet a holmit. Azt hiszem, Judith egy ilyen kis csomagot könnyen összeállíthatna, és azt szabad is küldeni Franciaországból. Azt hallottam, hogy legpontosabban jönnek a csomagok Schweizből is - a „Caritas” útján -, ezeknek is van itt Mohnban raktára, és becsületesen szolgálják ki az igénylőket. De ismétlem, a legkisebb csomag is sokat jelent nekem! Hiszen itt zsír, vaj, cukor, hús, sajt, mindenféle fűszer nélkül élünk. Egy jam pot¹¹ pl. egy ösmeretlen fogalom. Tea még van Dollynak, kávé már igen kevés. És még azt jegyzem meg, hogy reám nézve előnyösebb, ha nem túl nagy csomagokat kapok egyszerre, mert azok Münchenben megakadnak. Inkább többször kisebbeket kellene küldeni. De nem szívesen terhelem ezzel magukat, kedveseim! Sok utánjárás és unalommal, alkalmatlansággal jár mindez, tudom. Csak azért említettem a fentieket, hogy ha mégis egyszer s másszor valamit küldenétek, az el is jusson hozzám, s ne legyen fáradozástok és kiadástok hiába!

Isten veled, kedvesem, ha valaminek örülni tudok még, az az, hogy nektek most végre jobban megy dolgotok, csak biztosítsátok, amennyire lehet, a *jövőt* is! Nem bízom már az életben! És még mindig félek a jövőtől.

Hű szeretettel ölel Mihály és leányaidal együtt

PII 704. f. (eredeti). Némi kihagyással megjelent: Holmi, 2001. október

¹ A világháború kitörése után Károlyiék és Károlyi Erzsébet kapcsolata megszakadt. Károlyi Erzsébet a háború végén (akkor már özvegyen) német állampolgár gyermekeihez Bajorországba ment, s haláláig ott is maradt. A Pappenheim családi kastélyt ott kellett hagynia, új címe „Bayrisch Zell, Schönborn ház”, kisebbik leánya, Mária

Dorothea (Dolly), Clemens Schönborn gróf, német katonatiszt özvegyének háza. Ez az első ismert levele a háború után Károlyi Mihályéknak írtak közül; mint szövegéből kitűnik, a levelezést már korábban felújították. Ez magyarázza, hogy nem ír kisebb lánya házasságáról, vejei haláláról – ezeket előző leveleiben közölte.

² Károlyi Mihálynéknak ezt a levelét nem ismerjük, mint ahogy az ő és férje több, a háború után Erzsébethez írt levelét sem. A válaszból azonban nyilvánvaló, hogy Angliából írta, ahol Londont és vidéken élő leányát is meglátogathatta. Károlyi Évának egyébként számos, szüleihez írt levelét ismerjük, de mivel ezek családi jellegűek, politikai érdekességű vagy Magyarországra vonatkozó részeket nem tartalmaznak, közlésüktől eltekintettünk.

³ Itt: otthon (angol).

⁴ Nem terhelt, itt: kifogástalan (német).

⁵ Eszerint Károlyi Éva meghívta Károlyi Erzsébet unokáját, éljen velük Angliában. és segítsen kis gyermekei nevelésében. „Sysko” végül valóban nevelőnőként helyezkedett el, de Firenzében.

⁶ Georgie, György – Károlyi Erzsébet kisebbik fia.

⁷ A továbbiakban az unokák állapotáról és az élelemhiányról van szó.

⁸ Utalás arra, hogy Károlyi Mihály, amint tehetette – 1946. decemberben –, diplomata-útlevéllel, Judith lánya kíséretében, meglátogatta nővérét Bayrisch Zellben. Látogatásáról Károlyi Erzsébet ezt írta 1947. március 24-én Károlyi Mihályné barátnőjének, a háború kezdete óta Amerikában élő Je. Olhinának: „el nem képzelheti, milyen öröm volt ismét látnom Mihályt, a szörnyű, kegyetlen háborús évek után, mialatt semmi hírt nem kaptam tőlük! Reszkettem, ahányszor csak London bombázásáról hallottam, tudva, hogy folytonos veszélyben élnek... Mihály javasolta, hogy térjek haza Magyarországra, ő gondoskodna rólam. De nincs már otthonom, ahova menjek, és nem válnék meg gyermekeimtől...” (*PIL 704. f. vegyes*) Olhina 1947. február 20-án vette fel vele a kapcsolatot, csomagot küldött az USA-ból, és felajánlotta, hogy igazolja György fia náciellenes magartását a háború előtt.

⁹ Leveskocka (német).

¹⁰ Ezt a levelet nem ismerjük.

¹¹ Egy üveg dzsem (angol).

346. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. október 18.)

Mellékelten küldöm a párizsi közlekedési sztrájkra vonatkozó újságvivádatokat. Ezzel kapcsolatban jelentem, hogy Párizsban általában úgy ítélik meg ezt a sztrájkot, mint a választás szükségszerű politikai velejáróját. A párizsi sajtó cikkeiből ugyan világosan kiderül ez az összefüggés, de külön is hangsúlyozni kívánom, hogy a sztrájkot a földalati vasút autonóm, a CGT-hez¹ nem tartozó szindikalista szervezete robbantotta ki. Ennek az anarchoszindikalista szervezetnek az élén egy Clément nevű volt jobboldali tűzkeresztes áll, akinek állítólag közeli kapcsolatai vannak a de-gaulleista Rassemblement Populaire Française-vel. Nyilvánvaló tehát, hogy a sztrájkot azért provokálták ki, hogy a párizsi lakosságot a CGT, különösen a kommunisták ellen hangolják. A CGT eleinte nem támogatta a sztrájkot, de látván annak alig titkolt politikai célzatát, a provokációra a sztrájk kiszélesítésével és teljes erejű támogatásával felelt. Erre az autonóm szervezet igyekezett a sztrájkot lefűjni, mondván, hogy ők csupán bérkövetelésekkel léptek elő, és nem kívántak a sztrájk politikai jelleget adni. Ez a visszavonulás kudarcot vallott. A sztrájk tovább terjedt; ma már a jobboldal látja, hogy a fegyver visszafelé sült el. Noha kétségtelen, hogy a párizsi lakosságot a sztrájk elkedvetlenítette és a hivatalos szakszervezetek ellen hangolta némileg, ugyanakkor az egyes szakmák (kereskedelmi tengerészet, villany és gáz) munkásainak győzelme szerte az országban megerősítette az ellenállást a jobboldallal, sőt a kormánnyal szemben is. Miután fent említett autonóm szindikalista szakszervezet csak jelentéktelen havi 300 frankos béremelést tudott elérni, akarat ellenére kénytelen volt a sztrájkot tovább folytatni, mert különben a munkások nyomban ellene fordultak volna.

Általában a sztrájkokkal kapcsolatban a legkülönbözőbb véleményeket hallottam. A szocialisták körében például a kiélezett helyzetet a varsói konferencia következményének tartják. A kommunisták viszont azt hangoztatják, hogy ez a magyarázat már csak azért sem helytálló, mert hiszen a sztrájkot nem ők robbantották ki. A középpártok nő-